

Slår fundamentet revner?

Nye vilkår for folkekirkenes konfirmationsforberedelse
efter folkeskolereformen

En pixi-udgave

Slår fundamentet revner? Nye vilkår for folkekirkens konfirmationsforberedelse efter folkeskolereformen

Forfattere:

Kirsten Donskov Felter og
Steen Marqvard Ramussen

Omslagsdesign: D-GRAFISK

© Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter og
forfatterne,

Aarhus 2018

Folkekirkens Uddannelses og Videnscenter
Farvergade 27 F 2.
1463 København K
www.fkuv.dk

Hele rapporten kan læse på FUVs hjemmeside:
www.fkuv.dk

Præster udfordres af trætte konfirmander og længere undervisningsforløb

Folkeskolereformen har ændret rammerne for konfirmationsforberedelsen - ny rapport lægger op til diskussion om dens plads i samfundet og om nye undervisningsmetoder.

Det er en pædagogisk udfordring for præsterne, at rammerne for konfirmationsforberedelse er ændret med folkeskolereformen. Mange steder er konfirmationsforberedelsen blevet lagt om eftermiddagen, og de timer er prægede af trætte og ukoncentrerede konfirmander. Også undervisning i længere blokke giver præsterne udfordringer. Det viser en ny rapport fra Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter.

"Man ser et område i opbrud. Langt fra alle steder er der fundet en form, som præsterne er tilfredse med."

Der lægges nu op til en række væsentlige diskussioner i folkekirken om f.eks. konfirmationsforberedelsens plads i folkekirken og samfundet som helhed, forholdet mellem skole og kirke, og udvikling af nye undervisningsmetoder og pædagogik.

De spørgeskemaer og interviews, som ligger til grund for rapporten, giver et godt indblik i, hvordan præsterne rundt omkring i landet oplever vilkårene efter reformen. Man ser et område i opbrud. Langt fra alle steder er der fundet en form, som præsterne er tilfredse med. Vilkaerne er blevet forskellige, og de opfattes og bruges forskelligt. Præsternes oplevelse af reformen lader i høj grad også til at være farvede af, om de oplever respekt fra skolens side om konfirmationsfor-

beredelsen, og om de føler sig hørt og inddraget i at finde en løsning, der er god for både kirken og skolen.

"Andelen af kontinuerlige lektioner er faldet fra 71% før reformen til 51% i skoleåret 2016-17."

Tidligere var morgentimerne hver uge et stabilt fundament for konfirmationsforberedelsen. Med reformen er der sket et markant fald i morgentimerne til fordel for blokundervisning i halve eller hele dage, sene eftermiddagstimer eller hele uger. Det opleves af flere præster som problematisk. Også fordi de f.eks. føler sig henvist til at skulle forhandle sig frem til vilkår, som kolliderer med deres andre opgaver og deres familieliv. Andre præster oplever forandringerne som mindre drastiske og har ladet sig inspirere til at gå nye veje i undervisningsmetoderne.

Et par procent-udregninger viser tydeligt, hvor markante forandringerne er: Andelen af kontinuerlige lektioner er faldet fra 71% før reformen til 51% i skoleåret 2016-17. Samtidig er andelen af undervisning placeret på hele skoledage steget fra 10% til 14%. Ser man på lektionernes placering i et dagsskema er andelen af kontinuerlige lektioner kl. 8-10 faldet fra 70% til 43%. Og andelen af lektioner om eftermiddagen kl. 14-16 er samtidig steget fra 15% til 36%.

Giver konfirmanderne kalorier

Omkring halvdelen af præsterne oplever, at konfirmanderne er mere trætte og ukoncentrerede i undervisningsforløbene om eftermiddagen, end de var i morgentimerne før reformen.

En præst fortæller, hvordan hun må bruge kostbar undervisningstid på at give de trætte og sultne konfirmander noget at spise: "Jeg kommer med kakaomælk og muffins, så de kan få nogle kalorier. Det irriterer mig, men jeg gør det. Det går der mindst et kvarter med. Af den tid, hvor jeg kunne have fortalt dem noget godt".

"Omkring halvdelen af præsterne oplever, at konfirmanderne er mere trætte og ukoncentrerede i undervisningsforløbene om eftermiddagen, end de var i morgentimerne før reformen."

Nogle af præsterne peger på, at dele af undervisningen kræver mere kontinuitet end blokke og heldagsundervisning kan give. En præst mener "At tro at man kan sige, at så laver man nogle kompaktforløb seks gange på et år og så ses vi ikke mere før til generalprøven og konfirmationen, det tror jeg simpelthen ikke på. For man kan ikke indøve de salmer, og man kan ikke indøve trosbekendelsen og fadervor. Det er altså ikke muligt".

Indførelsen af blokke på hele og halve dage er en del steder blevet tilbudt af skolen som kompensation for de afgivne morgentimer. Ofte betinget af at præsterne er villige til at tage hele årgangen, og det kan betyde meget store grupper af konfirmander. Nogle steder bliver det en stor pædagogisk udfordring, hvis præsten som det ofte er tilfældet står alene med undervisningen. Ikke alle præsterne ønsker sig tilbage til morgentimerne.

*"De optimale rammer vil
være en hovedvægt på
kontinuerlige lektioner,
evt. suppleret med et par
blokke, som kan bruges
til ekskursioner, mener
flere af præsterne."*

De, som er positive over for undervisning i blokke og hele dage, fremhæver mulighederne for mere variation i undervisningen. En undervisning, som i højere grad går på oplevelser og fællesskab end på formidling af eksakte kundskaber, og med mere alternative arbejdsformer, fysisk udfoldelse og kreative aktiviteter.

*"En undervisning, som i
højere grad går på ople-
velser og fællesskab"*

Det uddyber en præst her:

"Jeg møder jo mange gamle konfirmander, som skal have deres barn døbt, eller de skal giftes. Så finder jeg et billede frem fra da de var konfirmander og spørger, hvad de kan huske. Det har aldrig rigtig været noget med undervisningen. Det kan være at vi fik kage, eller at vi sov oppe i kirken, eller at vi besøgte nogen. Det har fået mig til at tænke, at jeg ikke skal gå så meget op i vidensformidling. Derfor ligger det langt højest for mig at give dem en oplevelse af at de kan være med, og at de kan være med også, når de er konfirmeret".

Hovedparten af de præster, der er blevet interviewet, vil helst fastholde morgentimerne. De optimale rammer ville være en hovedvægt på kontinuerlige lektioner, evt. suppleret med et par blokke, som kan bruges til ekskursioner, mener flere af præsterne.

Nytænkning nødvendig

Ser man på indholdet af konfirmationsundervisningen er der sket en lille stigning i praktiske og diakonale aktiviteter, mens traditionelt indhold som stof fra Det Gamle Testamente er faldet lidt. Og de præster, som har fået lange blokke, arbejder i højere grad i dybden med få emner, hvor de tidligere bredte sig over flere mindre emner. Det ser nogle præster som en fordel. Andre har vanskeligt ved at få det til at fungere, og ser det som et tab, at de ikke kan nå så langt omkring i undervisningen som tidligere. For nogle har reformen desuden betydet en nedgang i effektiv undervisningstid, fordi skolens betingelse for at

”Det kalder på nytænkning inden for både undervisningsmetoder og pædagogisk praksis, når så mange præster er udfordrede af de nye rammer.”

de kunne beholde morgentimerne har været, at timetallet blev sat ned til anordningens minimum. Det kalder på nytænkning inden for både undervisningsmetoder og pædagogisk praksis, når så mange præster er udfordrede af de nye rammer.

Præsternes pædagogik er stort set ikke ændret efter skolereformen. Der er kun sket mindre ændringer som at foredrag vægtes lavere i forhold til samtale og fortælling, og at et stort flertal foretrækker samtale i mindre grupper og kreative

”Præsterne er opmærksomme på betydningen af varieret undervisning og af at finde metoder, der kan aktivere konfirmanderne. Men flere har svært ved at slippe den traditionelle underviserrolle og i stedet arbejde mere deltagerorienteret.”

og fysiske aktiviteter. Formentlig fordi eftermiddagslektioner og blokundervisning kræver mere aktiverende og levende undervisningsformer.

Præsterne er opmærksomme på betydningen af varieret undervisning og af at finde metoder, der kan aktivere konfirmanderne. Men flere har svært ved at slippe den traditionelle underviserrolle og i stedet arbejde mere deltagerorienteret.

Præsternes vurdering af skolereformen hænger i høj grad sammen med, om de oplever, at de kan realisere deres formål med konfirmationsforberedelsen inden for de nye tidsmæssige rammer.

”Kirken bliver skubbet ud i periferien, og hver ung-må tage stilling til, om han eller hun helst vil gå til f.eks. fodbold, klaver eller konfirmationsforberedelse.”

Og om de er i stand til at tilpasse deres undervisning til den nye situation. Det betyder, at f.eks. blokundervisning vurderes meget forskelligt, afhængigt af den enkelte præsts syn på læring og på hvilket indhold, der skal formidles. Desuden ikke mindst om præsten føler sig pædagogisk rustet til at undervise under de ændrede rammer, og kan trække på hjælp, hvis det bliver nødvendigt.

Konfirmationsforberedelse som fritidstilbud

En anden problematik er, at konfirmationsforberedelse på andre tidspunkter end morgentimerne støder sammen med alle mulige andre fritidstilbud til de unge. Det kan ses som et udtryk for sekularisering. Kirken bliver skubbet ud i periferien, og hver ung må tage stilling til, om han eller hun helst vil gå til f.eks. fodbold, klaver eller konfirmationsforberedelse.

Skolereformens indvirkning kan også ses som udtryk for en decentralisering af forhandlingerne om, hvornår konfirmationsundervisningen skal ligge. Langt de fleste forhandlinger sker lokalt mellem den enkelte præst og skoleledelsen og opleves af de fleste præster positivt, men nogle præster føler sig som denne præst stillet over for et ultimatum:

”Det er mig og skoleledelsen, og de er søde og rare, men det er sådan set diktateret fra deres side. Altså de skal have nogle ting til at gå op, og det lægger de ikke skjul på”.

Der er opnået flere morgentimer både ved forhandlinger, som har fundet sted centralt for provstiet og de steder, hvor der er indført rammeforsøg.

Med rammeforsøg er der også flere kontinuerlige lektioner og færre lektioner uden for skoletiden. Overordnet set har reformen ikke haft betydning for hverken antallet af tilmeldinger, mængden af konflikter på holdene eller antallet af konfirmander, der gennemfører konfirmationsforberedelsen. Dog oplever 11% af præsterne færre tilmeldinger. Bag det overordnede billede kan der altså godt gemme sig en konsekvens af reformen, som endnu ikke er klart udfoldet, og som bør udforskes nærmere.

”Der er opnået flere morgentimer både ved forhandlinger, som har fundet sted centralt for provstiet og de steder, hvor der er indført rammeforsøg.”

„Jeg synes, der er muligheder for at lave bedre konfirmandundervisning, fordi vi er blevet rystet ud af rutinen. Men nogle af de muligheder, vi får stillet til rådighed, er ret ufrugtbare.“

Præst om reformens konsekvenser